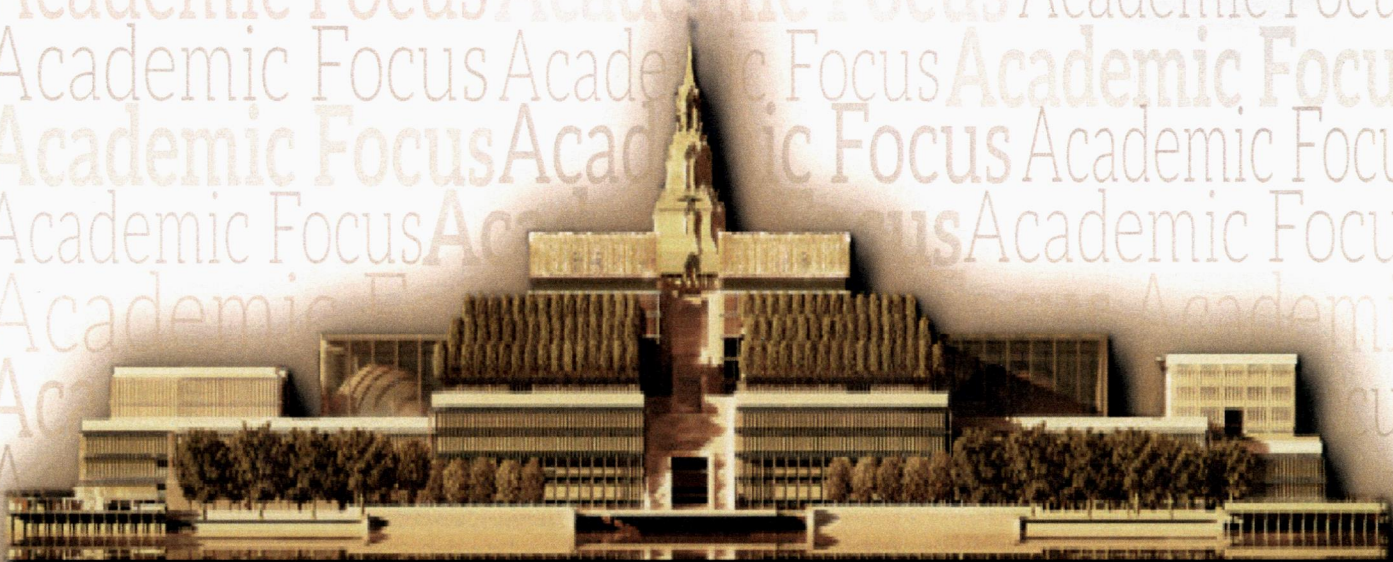

Academic Focus

เอกสารวิชาการ

แซร์ลูโกโซ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบ
กับความผิดฐานกักยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ISSN 2287-0520

ดาวน์โหลดเอกสารได้จาก <http://www.parliament.go.th/library>

Academic Focus

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

บทนำ	1
พัฒนาการทางรูปแบบของธุรกิจการเงินนอกระบบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	2
ธุรกิจขายตรงหรือแชร์ลูกโซ่	9
พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 กฎหมายควบคุมธุรกิจขายตรง มิให้แอบแฝงแชร์ลูกโซ่	11
การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามธุรกิจ แชร์ลูกโซ่ที่เป็นการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงิน ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน	16
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	20
บรรณานุกรม	23

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

แชร์ลูกโซ่ : รูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบ กับความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

บทนำ

การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน หรือที่เรารู้จักกันในชื่อของ “แชร์ลูกโซ่” นับเป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบ ที่มีกมชี้ว่าทางหน้าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวว่าประชาชนถูกหลอกลวงให้เข้าร่วมธุรกิจแชร์ลูกโซ่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา ที่ผ่านมามีปัญหาของธุรกิจการเงินนอกระบบนั้น ได้มีความพยายามของหลายฝ่ายที่จะทำให้การเงินนอกระบบลดน้อยลงและหมดสิ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ที่สำคัญการแก้ปัญหาให้กับคนที่มียอดได้น้อยจนถึงคนที่มียอดได้ในระดับปานกลางให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาการเงินนอกระบบ ธุรกิจการเงินนอกระบบก็ยังไม่หมดสิ้นไป แม้จะมีการดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะนี้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอมา จึงเกิดคำถามขึ้นว่าเหตุใดการกระทำความผิดของกลุ่มคนในลักษณะนี้จึงเกิดขึ้นอยู่ทุกยุคทุกสมัย โดยอาศัยเพียงช่วงเวลาของกระแสสังคมเป็นระยะ ๆ ก็จะทำให้เกิดการกระทำที่เข้าข่ายลักษณะที่ประชาชนจำนวนมากถูกฉ้อโกง ในลักษณะของการหลอกลวงที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือวิธีการในการนำเสนอเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่โดยสาระสำคัญของการกระทำความผิดแล้วก็เป็นการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงอยู่ในลักษณะเดิม เหตุปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การขาดข้อมูล

ที่เพียงพอในการตัดสินใจของประชาชนเมื่อจะเข้าร่วมดำเนินธุรกิจ อันทำให้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการในเวลาต่อมา ประกอบกับเทคนิคหรือวิธีการในการหลอกลวงที่อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ยิ่งทำให้มองเห็นช่องว่างของความพยายามในการแก้ปัญหา

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดในลักษณะนี้ ทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า มีเหตุปัจจัยใดที่ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย กระบวนการในการป้องกัน และกระบวนการในการปราบปราม โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามเกิดประสิทธิภาพ ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาและตามพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงทางปฏิบัติของการบังคับใช้กฎหมายระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันก็พบว่า มีการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบและรัดกุม ทั้งการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่จากส่วนป้องกันปราบปรามการเงินนอกระบบ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อันจะเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะแชร์ลูกโซ่ที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนให้ลดน้อยลงและหมดสิ้นไป

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการปราบปรามการกระทำความผิดของแชร์ลูกโซ่ คือ พัฒนาการของยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้รูปแบบของธุรกิจการเงินนอกระบบอย่างแชร์ลูกโซ่เพิ่มความซับซ้อนมากขึ้น ประชาชนในระดับรากหญ้าจนถึงกลุ่มคนชนชั้นกลางกลับกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายของขบวนการอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้อยู่ตลอดเวลา การใช้วิธีการที่ซับซ้อน การให้ข้อมูลที่ไมชัดเจน รวมถึงความคลุมเครือระหว่างการดำเนินธุรกิจขายตรงกับแชร์ลูกโซ่สร้างความสับสนให้กับประชาชนจำนวนมาก ซึ่งวิธีการเหล่านี้ นับเป็นช่องโหว่ที่ทำให้ประชาชนจำนวนมากถูกหลอกลวงให้เข้าร่วมทำธุรกิจแชร์ลูกโซ่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามธุรกิจการเงินนอกระบบในทุกรูปแบบโดยเฉพาะแชร์ลูกโซ่ให้ลดน้อยลงและหมดสิ้นไป คงมีใช้เพียงแค่การปราบปรามการกระทำความผิดของกลุ่มคนที่หลอกลวงประชาชนโดยการบังคับใช้กฎหมาย เมื่อเกิดเป็นคดีความแล้วเท่านั้น หากแต่อยู่ที่การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่ประชาชนเพื่อใช้เป็นความรู้ในการป้องกันตัวเองจากขบวนการหลอกลวงให้เข้าร่วมธุรกิจแชร์ลูกโซ่เป็นสำคัญ

พัฒนาการทางรูปแบบของธุรกิจการเงินนอกระบบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การทำธุรกรรมทางการเงินที่ไม่อยู่ภายใต้ระบบการควบคุมกำกับดูแลของทางการ ไม่ว่าจะเป็นระบบสถาบันการเงิน ระบบกฎหมาย ระบบภาษีอากร หรือไม่ได้รับการยอมรับให้เข้ามาอยู่ในระบบอย่างเป็นทางการ รวมเรียกได้ว่าเป็น “การเงินนอกระบบ” แต่เดิมการเงินนอกระบบเกิดขึ้นจากความจำเป็น หรือความต้องการใช้เงินส่วนบุคคลของคนที่ไม่สามารถพึ่งแหล่งเงินจากสถาบันการเงินได้ ต่อมาธุรกรรมทำนองนี้ได้ขยายตัวตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ และเป็นไปอย่างไม่มีระเบียบแบบแผน ประกอบกับยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการเงินนอกระบบมาใช้บังคับ เมื่อเศรษฐกิจและสังคมเริ่มขยายตัวมากขึ้น ความต้องการเงินก็มากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนหรือกลุ่มคนแสวงหาผลประโยชน์จากคนที่มีความเดือดร้อน

จำเป็นในการใช้เงินอย่างเร่งด่วนโดยวิธีการที่ผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการหลอกลวงผู้ที่ไม่เข้าใจ ขาดความรู้ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ และถูกจูงใจโดยการอ้างผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูง ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เดือดร้อน และในที่สุดจะกลายเป็นปัญหาของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้¹ ดังนั้น การเงินนอกระบบจึงไม่ได้หมายถึงหนี้นอกระบบเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงแชร์ลูกโซ่ การระดมทุน หรือการใช้เงินในการทำธุรกิจที่ไม่อยู่ภายใต้ระบบการควบคุมกำกับดูแลของทางราชการ ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งที่มีฉ้อฉลมักจะแฝงตัวเข้าไปหลอกลวงเงินจากเหยื่อ²

ในปัจจุบันธุรกิจการเงินนอกระบบได้มีการพัฒนารูปแบบของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง มีความซับซ้อนทันสมัยมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ แฝงตัวอยู่ในระบบธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และธุรกิจอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อโดยวิธีการต่าง ๆ³ ซึ่งรูปแบบและความเป็นมาของธุรกิจการเงินนอกระบบและกฎหมายที่กำกับดูแลนั้นสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. การเล่นแชร์ ประมูลแชร์

การเล่นแชร์แม้จะเป็นการออมประเภทหนึ่ง แต่ก็มีความเสี่ยงเป็นการระดมเงินทุนและอยู่นอกระบบที่มีการจ่ายผลตอบแทนสูงกว่าผลตอบแทนของสถาบันการเงิน ในอดีตข้าราชการไทยเคยถูกห้ามเล่นแชร์ โดยมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การบริหารส่วนการเล่นแชร์ เพราะจะเป็นการทำให้เสียหายแก่ราชการ แดกความสามัคคี และมีหนี้สินโดยไม่สมควร⁴ แต่ต่อมาภายหลังได้มีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีห้ามข้าราชการเล่นแชร์⁵ และได้มีพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ออกมาใช้บังคับ การเล่นแชร์จึงอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายฉบับนี้ และให้บทนิยามของ “การเล่นแชร์” ว่าหมายถึง “การที่บุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์ โดยแต่ละคนมีภาระที่จะส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดรวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย” ทั้งนี้ กฎหมายห้ามมิให้นิติบุคคลเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาชักชวนให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมในการเล่นแชร์ แต่การเล่นแชร์ของประชาชนทั่วไปที่มีได้ดำเนินการเป็นธุรกิจสามารถกระทำได้โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด คือ ห้ามจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่า 3 วง สมาชิกวงแชร์

¹ กระทรวงการคลัง, “การเงินนอกระบบคืออะไร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2558, จาก <http://www.1359.in.th/1359/protectMe.php>

² ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย, “การเงินนอกระบบ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2558, จาก <http://www.1213.or.th/th/finfrauds/LoanShark/Pages/LoanShark.aspx#>

³ กระทรวงการคลัง, “การเงินนอกระบบ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2558, จาก <http://www.mof.go.th/fin-crime>

⁴ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2498 เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การบริหารส่วนการลงแชร์

⁵ มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546 เรื่อง การยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การบริหารส่วนการลงแชร์

รวมกันทุกวงต้องไม่เกิน 30 คน⁶ และห้ามมีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่า 300,000 บาท⁷

2. ทรัสต์เถื่อน

ปัญหาของทรัสต์เถื่อนได้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 โดยเป็นการประกอบธุรกิจคล้ายกับธนาคารในการดูแลผลประโยชน์บางอย่างแทนให้ในทางการเงิน ด้วยวิธีการกู้เงินจากประชาชนแล้วนำไปให้กู้ต่อไป⁸ โดยก่อน พ.ศ. 2478 ศาลไทยยอมรับในหลักการของทรัสต์แม้ไม่มีกฎหมายรองรับไว้อย่างชัดเจน แต่หลังจาก พ.ศ. 2478 ถึง พ.ศ. 2549 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติห้ามตั้งทรัสต์ไว้ในมาตรา 1686⁹ จนมาถึง พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีข้อยกเว้นให้ตั้งทรัสต์ได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการก่อตั้งทรัสต์ และมีการตราพระราชบัญญัติทรัสต์เพื่อธุรกรรมในตลาดทุน พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับ¹⁰ ซึ่งในปีที่มีการก่อตั้งทรัสต์เถื่อนเกิดขึ้น ทำให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 ด้วยเหตุผลว่ายังไม่มีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์โดยเฉพาะ การควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าวได้อาศัยประกาศของกระทรวงการคลังและประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคโดยทั่วไป ซึ่งยังไม่รัดกุมเพียงพอ ทำให้ประชาชนซึ่งเกี่ยวข้องเสี่ยงและไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรมีกฎหมายเฉพาะเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจดังกล่าว ซึ่งต่อมาพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 ก็ได้ถูกยกเลิกและบังคับใช้โดยพระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

⁶ มาตรา 6 ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่าสามวง

(2) มีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงมากกว่าสามสิบคน

(3) มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวงเป็นมูลค่ามากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(4) นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์นั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นนอกจากสิทธิที่จะได้รับทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์ในงวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าผู้ที่สัญญาว่าจะใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแทนนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ เป็นนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ด้วย

⁷ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534

⁸ ไทยพับลิก้า, “บรรยง พงษ์พานิช เหลือवल้งเพื่อแลหน้า 60 ปี บริบทความเปลี่ยนแปลงของประเทศ-ของโลก (ตอนที่ 3),” สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558, จาก <http://thaipublica.org/events/3rd-anniversary-thaipublica-forum-3/>

⁹ มาตรา 1686 อันว่าทรัสต์นั้น จะก่อตั้งขึ้นโดยตรงหรือโดยทางอ้อมด้วยพินัยกรรมหรือด้วยนิติกรรมใด ๆ ที่มีผลในระหว่างชีวิตก็ดี หรือเมื่อตายแล้วก็ดี ห้ามมิผลไม่

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, “ความรู้เกี่ยวกับทรัสต์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2558, จาก http://www.set.or.th/th/products/listing/files/Know_trusts.pdf

3. แชรส์ลูโก้

แชร์ส์ลูโก้เป็นลักษณะของการระดมเงินทุนจากประชาชนรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในอดีตรูปแบบของธุรกิจแชร์ส์ลูโก้จะมีการกล่าวอ้างว่าจะมีการดำเนินธุรกิจโดยนำเงินที่กู้มาไปลงทุนต่อยอดเพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่สูงในระยะเวลานานสั้น ลักษณะของผู้ประกอบการมีทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ที่อาจมีการจดทะเบียนในรูปของบริษัทกับกระทรวงพาณิชย์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ มีการโฆษณาชักชวนประชาชนให้นำเงินมาร่วมลงทุน และจะให้ผลตอบแทนที่สูงขึ้นเมื่อมีการแนะนำสมาชิกให้มาร่วมลงทุนเป็นจำนวนมากขึ้น

ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2517- 2527 มีกลุ่มบุคคลที่ใช้ชื่อว่า “แชร์แม่หม้อย” ได้ทำการระดมเงินจากประชาชน โดยอ้างว่าจะนำเงินไปลงทุนในธุรกิจค่าน้ำมัน ซึ่งเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนดี และมีประชาชนจำนวนมากนำเงินมาร่วมลงทุนในธุรกิจดังกล่าว ซึ่งในระยะแรกผู้ร่วมลงทุนจะได้รับเงินปันผลตามที่ตกลงกันได้ ทำให้ผู้ร่วมลงทุนนำเงินมาลงทุนเพิ่ม พร้อมทั้งชักชวนญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิทให้นำเงินมาลงทุน ทำให้ธุรกิจนี้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และแพร่หลายจนเกิดการเลียนแบบตามมา เช่น แชร์แม่เหล็ก แชร์ชาร์เตอร์ เป็นต้น แต่ความเป็นจริงธุรกิจนี้ไม่ได้นำเงินไปลงทุนค่าน้ำมันจริงตามที่กล่าวอ้าง จึงไม่มีรายได้หรือผลตอบแทนมาจ่ายแก่ผู้ร่วมลงทุน หากแต่นำเงินที่ได้จากผู้ลงทุนรายใหม่มาจ่ายให้กับผู้ลงทุนรายเก่า ในลักษณะหมุนเงินต่อเนื่องกันไป จนกระทั่งไม่สามารถหาผู้ร่วมลงทุนรายใหม่เข้ามาได้ ทำให้วงจรการเงินสะดุดลง และกีดกิจการและยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินออกไปจากบัญชี ซึ่งกรณีของแชร์แม่หม้อยนี้มีผู้ร่วมลงทุนกว่า 15,000 ราย มีผลเสียหายต่อประชาชนในวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นระบบการเงินของประเทศ จนต้องมีการออกพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ขึ้นมาควบคุมธุรกิจนี้เพราะเข้าข่ายเป็นการฉ้อโกงเงินจากประชาชน¹¹

พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ตราขึ้นใช้บังคับด้วยเหตุผลแห่งการประกาศใช้ว่า เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันจะรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะปรากฏว่ามีการกักเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยมีการจ่ายดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์อย่างอื่นตอบแทนให้สูงเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กักเงินหรือผู้รับฝากเงินจะพึงหามาได้จากการประกอบธุรกิจตามปกติ โดยผู้กระทำได้ลวงประชาชนที่หวังจะได้ดอกเบี้ยในอัตราสูง ให้นำเงินมาเก็บไว้กับตนด้วยการใช้วิธีการจ่ายดอกเบี้ยในอัตราสูงเป็นเครื่องล่อใจ แล้วยกเงินที่ได้มาจากการกักเงินหรือรับฝากเงินรายอื่น ๆ มาจ่ายเป็นดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ให้แก่ผู้ให้กักเงินหรือผู้ฝากเงินรายก่อน ๆ ในลักษณะต่อเนื่องกัน ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการฉ้อโกงประชาชน เพราะเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า ในที่สุดจะต้องมีประชาชนจำนวนมากไม่สามารถได้รับต้นเงินกลับคืนได้ และผู้กักเงินหรือผู้รับฝากเงินกับผู้ร่วมกระทำการดังกล่าวจะได้รับประโยชน์จากเงินที่ตนได้รับมา เพราะผู้ให้กักเงินหรือผู้ฝากเงินไม่สามารถบังคับหรือติดตามให้มีการชำระหนี้ได้อันนี้ กิจการดังกล่าวนี้มีแนวโน้มจะขยายตัวแพร่หลายออกไปอย่างรวดเร็ว หากปล่อยให้มีการดำเนินการต่อไปย่อมจะก่อให้เกิดผลร้ายแก่ประชาชนทั่วไป และจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อเศรษฐกิจของประเทศ สมควร

¹¹ สุรศักดิ์ สุพรรณพงศ์, “แชร์ลูโก้ : การหลอกลวงที่ไม่มีวันจบสิ้น,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558, จาก <http://talung.gimyong.com/index.php?topic=141797.0>

ที่จะมีกฎหมายเพื่อปราบปรามการกระทำดังกล่าว กับสมควรวางมาตรการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนที่อาจได้รับความเสียหายจากการถูกลอกลง¹²

4. ธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน (Time Sharing)

ธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อนเป็นการระดมเงินจากประชาชนในลักษณะแชร์ลูกโซ่อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งในต่างประเทศธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อนเป็นการตลาดแบบตรง (Direct Market) ที่ได้รับความนิยมและความสนใจพอสมควร แต่สำหรับในประเทศไทย เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และโรงแรมต่าง ๆ ได้ใช้กลยุทธ์ในการดึงดูดลูกค้าโดยการขายเวลาพักผ่อนล่วงหน้า หรือ “ธุรกิจใหม่ แชร์ริง” นั้นเอง ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีฉ้อฉลซื้อขายช่องว่างของธุรกิจใหม่ แชร์ริง โดยการประกอบธุรกิจในรูปของธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อน ให้สมาชิกของบริษัทมีสิทธิไปท่องเที่ยวหรือพักผ่อนในรีสอร์ทหรือโรงแรมต่าง ๆ ที่บริษัทจัดหาให้ฟรี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้สมาชิกยังมีสิทธิได้รับบริการประเภทอื่น ๆ ซึ่งความเป็นจริงแล้วบริษัทได้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้บริการตามที่กล่าวอ้าง แต่เป็นข้อกล่าวอ้างเพื่อลอกลงปิดบังเจตนาที่แท้จริงโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะระดมเงินจากประชาชน โดยโฆษณาว่าจะจ่ายผลตอบแทนในอัตราที่สูงและจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้กับสมาชิกที่สามารถชักชวนบุคคลอื่นให้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกใหม่¹³

ตัวอย่างของธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อนที่ดำเนินการแบบแชร์ลูกโซ่และเกิดเป็นคดีความขึ้น คือ การดำเนินธุรกิจจัดสรรวันพักผ่อนของบริษัท บรีสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด ที่มีการจดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2534 โดยให้บริการจัดหาและจองสถานที่ตากอากาศที่ให้บริการเฉพาะสมาชิก ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ สมาชิกบัตรเงินเสียค่าสมัคร 30,000 บาท ค่าบำรุงรายปี ปีละ 2,500 บาท และบัตรทองเสียค่าสมัคร 60,000 บาท ค่าบำรุงรายปี ปีละ 4,500 บาท สมาชิกสามารถเข้าใช้บริการเข้าพักได้ 4 วัน 4 คืน ต่อปีในสถานที่ที่บริษัทกำหนด เป็นเวลา 20 ปี และสามารถใช้บริการในสถานที่ออกกำลังกายและซื้อสินค้าที่ได้รับส่วนลดพิเศษจากร้านค้าที่กำหนด รวมทั้งมีสิทธิสมัครเป็นฝ่ายขายอิสระเพื่อหาสมาชิกใหม่ของบริษัท โดยเสียค่าสมัครฝ่ายขาย 1,500 บาท และค่าต่ออายุฝ่ายขายอีกปีละ 1,500 บาท โดยฝ่ายขายจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 45¹⁴

5. ธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน (Forex)

การซื้อขายเงินตราต่างประเทศเป็นธุรกิจที่ถูกควบคุม และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในลักษณะเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน การลอกลงจะเน้นไปที่กลุ่มคนทำงานที่ใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวัน การเข้าถึงจะใช้วิธีการเชิญชวนผ่านเว็บไซต์ (web site) และโซเชียลมีเดีย (social media) ที่ให้คนมาร่วมลงทุนเพื่อนำเงินไปลงทุนต่อในตลาดอัตราแลกเปลี่ยน

¹² พระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 101 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ (12 พฤศจิกายน 2527): 1.

¹³ ทิวনারถ ดำรงยุทธ์, “ถึงเวลา...ปิดฝุ่นทาร์ม แชร์ริง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.mof.go.th/home/e-mag/pdf/emag_c5_53/e_Mag_May53.pdf

¹⁴ เจริญศรี สธนนิศกุล, การดำเนินการของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังในการป้องกันและปราบปรามการระดมเงินนอกระบบ : ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท บรีสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2547), หน้า 32-33.

ระหว่างประเทศ โดยจะมีการเสนอให้เห็นถึงผลตอบแทนที่ได้รับ ซึ่งจะมีทั้งการจ่ายเงินปันผลเข้าในบัญชี การลงทุนทุกเดือนในอัตราขั้นต่ำร้อยละ 2 ถึงร้อยละ 10 ต่อเดือน ขณะเดียวกัน หากผู้ลงทุนปรับสถานะตัวเองเป็น IB (Introduce Broker) หรือตัวแทนที่ชักชวนคนอื่นมาร่วมลงทุนก็จะได้รับผลประโยชน์กลับคืนอีกส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งใช้ระบบการจ่ายผลตอบแทนเช่นเดียวกับธุรกิจขายตรง ผู้ลงทุนบางคนไม่รู้ว่าเป็นธุรกิจ ผิดกฎหมายจึงตกเป็นเหยื่อ สูญเสียเงินไปจำนวนมากจากการลงทุนลักษณะนี้ โดยการดำเนินการนี้เป็น ความผิดตามพระราชบัญญัติการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 และพระราชกำหนดการกู้ยืม เงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527¹⁵

6. การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (Commodity)

การชักชวนประชาชนให้เข้ามาร่วมลงทุนในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า จะมีการอ้างว่าซื้อสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อเก็งกำไรและเป็นการซื้อขายกันเพียงตัวเลข เพราะผู้ซื้อไม่ต้องการที่จะรับมอบสินค้า เนื่องจากจะมีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าขนส่ง ค่าประกันภัย ค่าระวาง เป็นต้น โดยผู้ลงทุนแต่ละรายต้อง มาเปิดบัญชีกับทางบริษัทในวงเงินขั้นต่ำ ซึ่งเรียกว่าเงินมัดจำสำรอง จึงจะสามารถกระทำการเทรดสินค้าตามชนิด แต่ละประเภทของสินค้า ซึ่งสินค้าที่ส่งซื้อขายกันนั้นจะประกอบด้วย ถั่วเหลือง น้ำตาล ยางพารา กาแฟ เนื้อมะพร้าว โดยราคาสินค้าจะอาศัยราคาจากสำนักงานการตลาดกลางของธุรกิจประเภทนี้ คือ ฟิลิปปินส์และ ญี่ปุ่น สำนักงานตลาดกลางดังกล่าวจะส่งข่าวสารเกี่ยวกับราคาสินค้าโภคภัณฑ์ไปยังประเทศต่าง ๆ โดยผ่าน สำนักข่าวรอยเตอร์ กรณีนี้นักลงทุนมีกำไรจากการเทรดสินค้านี้ก็จะได้รับผลกำไรคืนกลับไป หากขาดทุน หมายความว่า ราคาสินค้าลดลงนักลงทุนจะขาดทุนลอยตัว เมื่อนักลงทุนประสงค์ที่จะถือสิทธิการส่งซื้อ ส่งขายสินค้าต่อไป นักลงทุนต้องนำเงินมัดจำมาวางให้ครบตามเกณฑ์ของบริษัท แต่บริษัทเหล่านี้ไม่ได้ทำ ธุรกิจตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด ได้อาศัยเล่ห์เหลี่ยมกลโกงที่บริษัทคิดค้น หรือลอกเลียนแบบมาจาก กลุ่มมิชชันนารีต่างชาติมาหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อ¹⁶

พฤติการณ์ดังกล่าวเข้าข่ายฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นความผิดตาม พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ประกอบกับได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 ขึ้นมาควบคุมกับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า เหตุเพราะราคาสินค้าเกษตรขาดเสถียรภาพก่อให้เกิดปัญหาความเสี่ยงแก่เกษตรกร ผู้ประกอบการโรงงาน แปรรูปสินค้าเกษตรและผู้ส่งออก ประกอบกับตลาดสินค้าเกษตรที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพของราคาสินค้าเกษตรในระยะยาว และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการซื้อขาย สินค้าเกษตรล่วงหน้าในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมควรจัดตั้งตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าขึ้นเพื่อ เปิดโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และผู้ส่งออกสามารถเข้าไปทำการซื้อขาย ล่วงหน้าสินค้าเกษตรในตลาดที่มีกฎและหลักเกณฑ์การซื้อขายล่วงหน้าที่เหมาะสม รวมถึงมีมาตรการในการ ซื้อขายล่วงหน้าที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนและลูกค้า และมีเสถียรภาพ

¹⁵ ผู้จัดการออนไลน์, “7 รูปแบบแชร์ลูกโซ่ใช้ล่าเหยื่อคนอยากรวย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9570000134413>

¹⁶ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 2.

ทางเศรษฐกิจอันจะช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในอนาคต และสามารถวางแผนการผลิตและการค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้¹⁷ ซึ่งนับจากมีกฎหมายฉบับนี้ออกมาบังคับใช้ การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าจึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด อันเป็นกฎหมายเฉพาะที่มาควบคุม มีสำนักงานคณะกรรมการกำกับการค้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้ากำกับดูแลการประกอบธุรกิจการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่มีสินค้าอ้างอิง เช่น ข้าว ยางพารา และมันสำปะหลัง

นอกเหนือจากรูปแบบการเงินนอกระบบที่สามารถแบ่งเป็นประเภทหลัก ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้รูปแบบของการเงินนอกระบบมีวิธีการที่เปลี่ยนแปลงตาม แต่โดยส่วนใหญ่แล้วก็จะแตกต่างกันเพียงวิธีการที่นำเสนอ เนื่องจากการกระทำเหล่านี้มักจะมีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นการหลอกลวงกับกลุ่มของประชาชน ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อระดมเงิน หลอกล่อด้วยการจ่ายผลตอบแทนที่สูงและรวดเร็ว มีการหาสมาชิกเพื่อขยายเครือข่ายและนำเงินของคนใหม่มาจ่ายให้กับคนเก่าในลักษณะแบบลูกโซ่ ประกอบกับในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเจริญก้าวหน้า เทคโนโลยีกลับถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการหลอกลวง เช่น กรณีการส่งอีเมลล์แอบอ้างเป็นสถาบันการเงินกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อที่จะหลอกลวงเอาข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อนำไปทำธุรกรรมทางการเงินกับกลุ่มบุคคลที่หลงเชื่อ ซึ่งกลุ่มมีฉฉาชีพที่ทำธุรกิจหลอกลวงเหล่านี้มักหาช่องโหว่ของกฎหมาย หรือใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิมจนทำให้ประชาชนหลงเชื่อได้ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่น่าเชื่อถือและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งแท้ที่จริงแล้วเป็นการเอาธุรกิจขายตรงบังหน้า หรือบางครั้งแอบแฝงมาในรูปของธุรกิจขายตรงนั่นเอง

ดังเช่นกรณีการดำเนินธุรกิจของบริษัท ยูฟัน สโตร์ จำกัด ที่เข้าข่ายธุรกิจแชร์ลูกโซ่ โดยใช้วิธีการเปิดเว็บไซต์เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและอ้างว่าเป็นรูปแบบของธุรกิจ“อี คอมเมิร์ซ” (e-commerce) โดยใช้ “ยูโทเคน” (U-TOKEN) เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือเป็นตัวกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ที่สามารถเพิ่มมูลค่าได้จากจำนวนสมาชิกที่ถูกดึงเข้ามาเป็นลูกข่ายอย่างต่อเนื่อง คนที่สามารถหาสมาชิกได้จะได้ส่วนแบ่งจากลูกข่าย รวมทั้งยังมีระบบการซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต เช่น เครื่องสำอาง อาหารเสริม เพื่อดึงดูดคนที่สนใจทำธุรกิจเข้าไปอยู่ในเครือข่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบการชักชวนสมาชิกให้มาลงทุนมีหลายระดับ เริ่มจากระดับ 1 ดาว ที่ต้องใช้เงิน 17,500 บาท ไปจนถึงสูงสุด 5 ดาว ต้องใช้เงิน 1.75 ล้านบาท คนที่เข้ามาเป็นสมาชิกครั้งแรกต้องจ่ายค่าธรรมเนียม 7,000 บาท ให้แม่ข่ายแบ่งกับบริษัท เงินที่เหลือเอาไปแลกเปลี่ยนยูโทเคนเพื่อเอามาใช้ซื้อสินค้าภายในกลุ่มเดียวกันแบบมีส่วนลด ซึ่งค่าเงินยูโทเคนจะประกาศที่หน้าเว็บไซต์เหมือนรูปแบบเงินดิจิทัล ทำให้ไม่มีใครรู้ว่าการขึ้นลงของเงินนี้เกิดจากอะไร แต่แนวโน้มของราคามีแต่ขาขึ้น นอกจากนี้ยังประกาศแตกราคาพาร์ (Par) ส่งผลให้คนที่ไม่มีเงินอยู่ มีเงินเพิ่มขึ้นอีกเป็นเท่าตัว อันเป็นวิธีการเพื่อทำให้คนหลงเข้ามาอยู่ในเครือข่ายนี้มากขึ้น ดังนั้น สมาชิกสามารถเลือกวิธีทำกำไรได้ 3 ทาง คือ ทำกำไรจากการถือครองเงินยูโทเคน ทำกำไรจากการขายสินค้าในเว็บไซต์ และทำกำไรจากค่าคอมมิชชั่นและค่าบริหารงานในการแนะนำธุรกิจหรือหาสมาชิกทั่วไปเข้ามาในระบบ อีกทั้งธุรกิจนี้ยังหลอกลูกข่ายว่าจะเตรียมยื่นขอธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อขอให้สกุลเงินยูโทเคนเป็นเงินที่ใช้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย

¹⁷ พระราชบัญญัติการค้าซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 98 ก (15 ตุลาคม 2542): 4.

ตั้งอยู่ที่ 974/174 บางนาคอมเพล็กซ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร และยังมีสำนักงานอยู่ในประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย ฮองกง สิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน กัมพูชา นอกจากนี้ วางแผนจะเปิดสำนักงานทั่วภูมิภาคเอเชียภายในปี 2558-2559 และเดินทางขยายการลงทุนต่อไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปต่อไป¹⁸ ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจของบริษัท ยูฟิน ได้ถูกจับกุมและอยู่ระหว่างการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบของวิธีการชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการระดมเงินทุนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นช่องทางที่กลุ่มมิจฉาชีพสลับสับเปลี่ยนให้เกิดความซับซ้อน สร้างความน่าเชื่อถือเพื่อดึงคนให้เข้าร่วมดำเนินธุรกิจ โดยวิธีการหลอกลวงเหล่านี้มักหาช่องโหว่ของกฎหมาย หรือใช้การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของวิธีการจนทำให้ประชาชนหลงเชื่อได้ว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย บางครั้งแอบแฝงมาในรูปแบบของธุรกิจขายตรง ดังนั้น ประชาชนที่จะเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจประเภทนี้จำเป็นต้องมีความรู้ธุรกิจขายตรงกับแชร์ลูกโซ่มีความแตกต่างกันอย่างไร เพื่อให้เกิดความรอบคอบและไม่ตกเป็นเหยื่อของธุรกิจประเภทนี้

ธุรกิจขายตรงหรือแชร์ลูกโซ่

การดำเนินธุรกิจที่มีการต่อยอดทางธุรกิจในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายโดยวิธีการหาสมาชิกมาเพื่อขยายการขาย มักมีความคล้ายคลึงกันมากระหว่างการดำเนินธุรกิจขายตรงกับแชร์ลูกโซ่ ในบางรายอาจเป็นความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จนในบางครั้งสร้างความสับสนในแผนการดำเนินธุรกิจให้กับผู้ที่เข้าร่วมนี้จึงเป็นช่องทางให้ธุรกิจแชร์ลูกโซ่แฝงตัวเข้ามาในธุรกิจขายตรง หรือที่เราเรียกว่าธุรกิจขายตรงแอบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ อันนำไปสู่ความไม่ชัดเจนว่าธุรกิจขายตรงแตกต่างกับแชร์ลูกโซ่อย่างไร

ธุรกิจขายตรง

ธุรกิจขายตรง คือ วิธีการจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเข้าถึงตัวผู้บริโภค โดยมีผู้ขายตรงที่เรียกชื่อตามกฎหมายว่า “ผู้จำหน่ายอิสระ” หรือ “ตัวแทนขายตรง” เป็นผู้นำสินค้าหรือบริการไปอธิบายหรือสาธิตสรรพคุณหรือคุณภาพของสินค้าตามสถานที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภค โดยไม่ต้องรอให้ผู้บริโภคเป็นผู้มาซื้อสินค้าอย่างปกติ ซึ่งต่างจากการจำหน่ายสินค้าในธุรกิจทั่วไปที่จะมีการจำหน่ายสินค้าจากผู้ผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง จากนั้นสินค้าจะเข้าถึงตัวผู้บริโภค มีหน่วยงานที่กำกับดูแลธุรกิจขายตรง คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545¹⁹ นอกจากนี้ การดำเนินธุรกิจขายตรงจะต้องมีการจดทะเบียนและดำเนินการตามแผนการจ่ายผลตอบแทนตามที่กฎหมายกำหนด

¹⁸ เติลนิวิธส์, “คลังผนึกดีเอสไอ-สคบ. ลุยยูฟินด์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.dailynews.co.th/economic/287120>

¹⁹ กระทรวงการคลัง, “คู่มือวิทยากร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.1359.in.th/document/คู่มือวิทยากร.pdf>

แชร์ลูกโซ่

ธุรกิจการเงินนอกระบบในลักษณะของแชร์ลูกโซ่ (CHAIN SYSTEM) หมายถึง รูปแบบการดำเนินธุรกิจที่มุ่งประสงค์เพื่อหารายได้จากการระดมเงินเป็นหลัก โดยมีการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน โดยผู้ประกอบการมักอ้างถึงการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีรายได้สูงเพียงพอที่จะปันรายได้แจกจ่ายกับผู้ร่วมธุรกิจได้อย่างทั่วถึง มีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ร่วมลงทุนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและกระตุ้นให้เกิดการชักจูงให้เข้าร่วมลงทุน แต่แท้ที่จริงมิได้มีการประกอบธุรกิจใด ๆ รูปแบบการดำเนินงานโดยทั่วไปจะอาศัยช่องทางผ่านบุคคลต่าง ๆ ที่รู้จักกัน จากนั้นจะขยายออกไปเป็นวงกว้างมากขึ้น ในช่วงแรกมักจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้เข้าร่วมลงทุนตรงตามเวลาเพื่อกระตุ้นให้มีการร่วมลงทุนอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อถึงจุด ๆ หนึ่งที่ไม่สามารถหาสมาชิกเพิ่มได้ธุรกิจก็จะปิดตัวลง

แชร์ลูกโซ่นอกจากจะสร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจแล้ว การดำเนินธุรกิจแชร์ลูกโซ่ยังส่งผลกระทบต่อธุรกิจขายตรงและธุรกิจแฟรนไชส์ เนื่องจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่มีการเลียนแบบลักษณะการประกอบธุรกิจของทั้งธุรกิจขายตรงและธุรกิจแฟรนไชส์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจขายตรงไทยโดยรวม เนื่องจากมีสมาชิกและนักธุรกิจอิสระจากหลากหลายบริษัทขายตรงได้หันเข้าไปร่วมลงทุนด้วย ทำให้บริษัทที่ทำธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้รับความเสียหายไปด้วย กระทั่งมีหลายบริษัทอาจต้องปิดดำเนินการก็มี สิ่งเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าธุรกิจขายตรงจากในอดีตอย่างมาก คือ การมีกฎหมายขายตรงขึ้นมาควบคุมการดำเนินธุรกิจขายตรง ซึ่งบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2545 โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงเพื่อกำกับดูแลการใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงจะต้องผ่านการจดทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ก่อนจะประกอบธุรกิจได้²⁰ และด้วยธุรกิจขายตรงเป็นการดำเนินธุรกิจที่อิสระ ทำให้ประชาชนสนใจที่จะร่วมลงทุน ทั้งด้วยวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้เสริมหรือประกอบเป็นอาชีพหลัก กลุ่มมิจฉาชีพจึงใช้วิธีการหลอกลวงประชาชนโดยอ้างอิงหลักการดำเนินธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างธุรกิจขายตรง แต่แอบแฝงด้วยวิธีการระดมเงินผ่านเครือข่ายสมาชิกแบบแชร์ลูกโซ่

ข้อแตกต่างระหว่างธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมายกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ในระบบปิด²¹

1. ค่าธรรมเนียมในการสมัคร

ธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมาย ค่าธรรมเนียมในการสมัครต่ำ เป็นค่าสมัครที่จ่ายเพื่อเอกสารคู่มือ ความรู้เอกสารอบรมและผลิตภัณฑ์ตัวอย่างสินค้าเท่านั้น

²⁰ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, “ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : มหันตภัยเศรษฐกิจไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2558, จาก <http://pcoc.moc.go.th/pcocsys/uploadfile/54/doc/%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%81%E0%B8%8A%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%8B%E0%B9%88.doc>

²¹ สมาคมการขายตรงไทย, “กลโกงแชร์ลูกโซ่,” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.tdsa.org/content/69/1/>

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ค่าธรรมเนียมในการสมัครสูง ผู้สมัครจะถูกหลอกให้จ่ายค่าฝึกอบรมและซื้อสินค้าเกินความต้องการ ผลกำไรของระบบปิรามิดส่วนใหญ่จะมาจากการรับสมัครสมาชิก

2. สินค้าและบริการ

ธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมาย จำหน่ายสินค้าหลากหลายชนิดที่มีคุณภาพสูง ยอดการขายจะมาจากการจำหน่ายสินค้าที่ใช้ซ้ำได้อีกเรื่อย ๆ และจะเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ บริษัทจะทุ่มเทเงินจำนวนมากเพื่อวิจัย ค้นคว้า และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีการรับประกันสินค้าโดยการคืนเงิน และจะมีการเปลี่ยนสินค้าหรือขายสินค้าคืนบริษัทได้

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ไม่มีการรับรองเรื่องคุณภาพสินค้า และไม่เน้นในการขายและไม่มีนโยบายซื้อสินค้ากลับคืนเพราะอาจทำให้ระบบแชร์ลูกโซ่ล่มได้ รายได้จะมาจากรับสมัครสมาชิกใหม่ ซึ่งจะถูกบังคับให้ซื้อสินค้าที่มีราคาสูงเป็นจำนวนมาก

3. การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทน

ธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมาย การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนจะขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้ขาย และยอดขาย ซึ่งหมายถึงรายได้หรือผลประโยชน์ตอบแทนมาจากการขายสินค้า

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนมาจากการหาสมาชิกใหม่

4. ความก้าวหน้าของธุรกิจ

ธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมาย ตระหนักถึงการดำเนินธุรกิจในระยะยาว มีโอกาสเติบโตได้เสมอ เนื่องจากผู้บริโภคจะมีการซื้อสินค้าซ้ำเพราะพอใจในสินค้า บริษัทจึงสามารถออกสินค้าใหม่เพื่อขยายตลาดได้

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ โอกาสร่ำรวยในเวลาอันรวดเร็ว ผู้เข้าร่วมจำนวนมากที่ฐานของปิรามิดจะเป็นผู้จ่ายเงินให้แก่คนที่อยู่ในระดับยอดของปิรามิด ซึ่งธุรกิจแบบนี้จะอยู่ได้ไม่ยาวนาน โอกาสที่ธุรกิจจะล้มมีค่อนข้างสูง เพราะเมื่อดำเนินการ ไประยะหนึ่งจะไม่มีสมาชิกเข้าร่วมลงทุน ส่งผลให้ไม่มีเงินจ่ายหมุนเวียนในระบบธุรกิจ และระบบปิรามิดจะล้มในที่สุด

5. การได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย

ธุรกิจขายตรงที่ถูกกฎหมาย ผู้บริโภค ผู้ขาย และบริษัทขายตรงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ซึ่งผู้ประกอบการที่จะทำธุรกิจขายตรงจะต้องขอจดทะเบียน ณ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ เป็นระบบที่ผิดกฎหมาย เป็นการกระทำความผิดฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาและความผิดฐานกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกักขังเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 กฎหมายควบคุมธุรกิจขายตรงมิให้แอบแฝงแชร์ลูกโซ่

พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมการดำเนินธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองจากการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่ใช้วิธีการทำตลาดในลักษณะที่เข้าถึงผู้บริโภค เพื่อแก้ปัญหาการเสนอขายสินค้าหรือบริการ

แก่ผู้บริโภครโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัย หรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของบุคคลอื่น หรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยการอธิบายหรือการสาธิตสินค้าผ่านผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง ซึ่งการเสนอขายสินค้าหรือบริการในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่อาจตัดสินใจตกลงซื้อสินค้าหรือรับบริการได้อย่างอิสระและรอบคอบ นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจจำหน่ายสินค้าหรือบริการในลักษณะของการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยตรงต่อผู้บริโภค เช่น โดยอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมุ่งหวังให้ผู้บริโภคซึ่งอยู่ห่างโดยระยะทางแสดงเจตนาตอบกลับเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการดังกล่าวนั้น ซึ่งในกรณีนี้สินค้าหรือบริการดังกล่าวอาจไม่ตรงกับคำกล่าวอ้างตามที่ได้โฆษณาไว้ อีกทั้งการทำตลาดขายตรงและตลาดแบบตรงได้มีการใช้วิธีการชักชวนและจัดให้ประชาชนทั่วไปเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในธุรกิจดังกล่าว โดยตกลงจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น อันมีลักษณะเป็นการหลอกลวงประชาชน การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการขายแบบเชิงรุกดังกล่าว ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปในฐานะผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอ²²

ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ให้คำจำกัดความ “ขายตรง” หมายความว่า “การทำตลาดสินค้าหรือบริการในลักษณะของการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่น หรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ โดยผ่านตัวแทนขายตรงหรือผู้จำหน่ายอิสระชั้นเดียวหรือหลายชั้น แต่ไม่รวมถึงนิติกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” โดยกฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการควบคุมการค้าในธุรกิจขายตรงและตลาดแบบตรงด้วยวิธีการจดทะเบียน มีคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง ทำหน้าที่กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงและผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง พิจารณาเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรง โดยมีข้อกำหนดเพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจขายตรงต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงดำเนินกิจการในลักษณะที่เป็นการชักชวนให้บุคคลเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากการหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายดังกล่าวซึ่งคำนวณจากจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น
2. กำหนดให้ผู้ที่จะประกอบธุรกิจขายตรงจะต้องมีการจดทะเบียน
3. ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงต้องดำเนินกิจการให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนของตนที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียน ซึ่งแผนการจ่ายผลตอบแทนต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) ต้องไม่กำหนดให้ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงได้รับผลตอบแทนที่เป็นรายได้หลักจากการรับสมัครบุคคลหรือนำผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงที่ไม่ใช่ลูกจ้างอื่นเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง

²² พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอน 40 ก (30 เมษายน 2545): 1.

(2) ผลตอบแทนที่เป็นรายได้หลักของผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงขึ้นอยู่กับการขายสินค้าหรือบริการแก่ผู้บริโภค รวมไปถึงการซื้อเพื่อการใช้หรือบริโภคเอง

(3) ต้องไม่บังคับให้ผู้จำหน่ายอิสระซื้อสินค้า

(4) ต้องไม่ชักจูงให้ผู้จำหน่ายอิสระซื้อสินค้าในปริมาณมากเกินไปอย่างไม่สมเหตุผล

(5) ต้องแสดงวิธีการคิดคำนวณการจ่ายผลตอบแทนที่ตรงต่อความเป็นจริง หรือเป็นไปได้จริง และอย่างเปิดเผยชัดเจน แผนการจ่ายผลตอบแทนใดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ให้มีผลบังคับใช้เท่าที่เป็นธรรมแก่ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรง

4. ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ค่าฝึกอบรม ค่าวัสดุอุปกรณ์ส่งเสริมการขาย หรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรงจากผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงในอัตราสูงกว่าที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

5. ในการเข้าไปติดต่อเพื่อเสนอขายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง ณ ที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ทำงานของผู้บริโภคหรือของผู้อื่น หรือสถานที่อื่นที่มีใช้สถานที่ประกอบการค้าเป็นปกติธุระ ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บริโภคหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นก่อน และต้องไม่กระทำการอันเป็นการรบกวนหรือก่อให้เกิดความรำคาญแก่บุคคลดังกล่าว ในการนี้ ผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงต้องแสดงบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรประจำตัวผู้จำหน่ายอิสระหรือตัวแทนขายตรงซึ่งออกโดยผู้ประกอบธุรกิจขายตรงด้วย

ปัจจุบันนี้ธุรกิจประเภทขายตรงได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพราะมีอิสระในการทำงาน ผู้บริโภคจึงสนใจเข้าร่วมลงทุนในธุรกิจด้านขายตรงมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการขายตรงหากกลยุทธ์เพื่อจูงใจให้คนมาเข้าร่วมธุรกิจ อันเป็นช่องทางให้กับพวกธุรกิจแชร์ลูกโซ่ นำการขายตรงมาบังหน้า อย่างไรก็ตาม หลังจากมีการบังคับให้จดทะเบียนขายตรงตามกฎหมายก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาธุรกิจขายตรงประเภทแอบแฝงให้หมดไปได้ และธุรกิจแชร์ลูกโซ่ก็ยังสามารถอาศัยช่องทางธุรกิจขายตรงในการดำเนินธุรกิจ เพียงแต่มีการพลิกแพลงวิธีการดำเนินธุรกิจเพื่อหลีกเลี่ยงความผิดตามกฎหมาย ดังนั้นภาพลักษณ์ของธุรกิจขายตรงบางส่วนจึงยังได้รับความเสียหายจากการดำเนินธุรกิจแชร์ลูกโซ่

ถ้าพิจารณาจากเนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้แล้วจะพบว่า พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายเฉพาะฉบับหนึ่งที่ควบคุมธุรกิจขายตรงให้มีการขึ้นทะเบียนและมีการตรวจสอบเพื่อป้องกันและคุ้มครองผู้บริโภคให้ไม่ได้รับผลกระทบจากธุรกิจประเภทนี้ แต่จากการที่กฎหมายได้บังคับใช้มาระยะเวลาหนึ่ง ทำให้ภาครัฐเห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และเพื่อให้มีหลักประกันว่าผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ถูกเสนอให้มีการแก้ไขเมื่อ พ.ศ. 2554 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบและเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญ

เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการในพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กำหนดให้ผู้จดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด และต้องวางหลักประกันตามพระราชบัญญัตินี้

2. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบเมื่อมีการย้ายสำนักงาน ต้องส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน และให้มีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ

3. กำหนดหลักเกณฑ์การโอนกิจการและการเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง

4. กำหนดเหตุเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้ชัดเจน

5. ปรับปรุงบทกำหนดโทษ²³

ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 23 ปีที่ 4 ครั้งที่ 28 (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ 4 พฤษภาคม 2554²⁴ แต่ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554²⁵ ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้มีการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร โดยประเด็นที่เสนอให้มีการแก้ไขทั้งห้าประเด็นดังกล่าวข้างต้น จะเป็นการนำไปสู่การแก้ปัญหากรณีธุรกิจขายตรงที่ดำเนินธุรกิจแอบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ได้อีกช่องทางหนึ่ง เพราะจะทำให้มีความชัดเจนในหลักเกณฑ์และมีวิธีการในการควบคุมและตรวจสอบที่รัดกุม อันจะนำไปสู่การป้องกันความเสียหายของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบจากบริษัทขายตรงที่ดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของธุรกิจขายตรงก็ได้รับการหยิบยกขึ้นพิจารณาอีกครั้ง ในคณะรัฐมนตรีชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป โดยสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เสนอว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ได้บังคับใช้มาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น อันจะเป็น

²³ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, “ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....,” สืบค้น เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99227300&key_word=ขายตรง&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

²⁴ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “ข้อมูลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 23,” สืบค้น เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2558, จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_hr/hr23/050454.pdf

²⁵ พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128 ตอนที่ 33 ก (10 พฤษภาคม 2554): 19.

การคุ้มครองผู้บริโภคให้ต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในการซื้อขายสินค้าหรือบริการ และเพื่อให้มีหลักประกันว่าผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองหากผู้บริโภคได้รับความเสียหายอันเกิดจากการที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาเพื่อดำเนินการ โดยมีสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ คือ

1. กำหนดห้ามประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง ดำรงตำแหน่งหรือถือหุ้นเกินจำนวนที่กำหนดในบริษัทที่ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรง
2. กำหนดให้คณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรงมีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการเปิดบัญชีเงินฝากและการเบิกจ่ายเงินสำหรับหลักประกันที่เป็นเงินสด
3. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงและผู้จำหน่ายอิสระร่วมรับผิดชอบต่อผู้บริโภคในความชำรุดบกพร่องของสินค้าหรือบริการที่ผู้จำหน่ายอิสระขายให้แก่ผู้บริโภค หรือความเสียหายที่ผู้จำหน่ายอิสระนั้นได้ก่อขึ้นจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่
4. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงแจ้งการย้ายสำนักงานและส่งรายงานเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจต่อนายทะเบียน
5. กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงมีหน้าที่จัดทำเอกสารการซื้อขายสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้บริโภค และกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม
6. กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือแบบตลาดตรง
7. กำหนดให้ต้องมีการวางหลักประกันรวมทั้งหลักเกณฑ์ในการจ่ายหลักประกันเพื่อชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภค
8. กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคำขอจดทะเบียนของนายทะเบียน การโอนกิจการและการเลิกประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงและบทลงโทษผู้ฝ่าฝืน
9. กำหนดเหตุเพิกถอนทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงและเหตุอุทธรณ์ และกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายทะเบียน
10. กำหนดบทลงโทษสำหรับการสื่อสารข้อมูลเพื่อเสนอขายสินค้า หรือบริการของผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา²⁶

ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อแก้ไขกฎหมายขายตรงและตลาดแบบตรงก็สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ของคณะกรรมการปฏิรูปการคุ้มครองผู้บริโภค สภาปฏิรูปแห่งชาติ ที่เห็นควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มี

²⁶ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, “สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 26 พฤษภาคม 2558,” สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.thaigov.go.th>

หน้าที่กำกับดูแลโดยตรง ได้เน้นการทำงานแบบป้องกันปราม ให้ความสำคัญกับผู้บริโภคในระดับรากหญ้ามากยิ่งขึ้น เพราะกลุ่มคนรากหญ้าโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนต่างจังหวัด มักถูกเอารัดเอาเปรียบจากกลุ่มนายทุน ซึ่งในปัจจุบันด้วยสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ทำให้มีผู้ให้ความสนใจหันมาประกอบธุรกิจขายตรงเป็นจำนวนมาก และก็พบปัญหาต่าง ๆ ตามมา อาทิ การไม่จ่ายผลตอบแทนให้สมาชิก ผู้จำหน่ายอิสระแนะนำให้ประชาชนนำเงินมาลงทุนครั้งละมาก ๆ หรือการประกอบธุรกิจโดยไม่ได้รับอนุญาต ปัญหาการโฆษณาที่เกินความเป็นจริง การนำสินค้าที่ไม่ได้รับอนุญาตมาแอบแฝงขาย ปัญหาการหาสมาชิกโดยการอธิบายแผนการจ่ายผลตอบแทนที่บิดเบือนไปจากแผนที่ได้รับอนุญาต ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคและธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ บริษัทขายตรงเปิดใหม่มักจะเปิดทำธุรกิจสร้างเครือข่ายก่อนที่จะเข้ามาขอใบอนุญาต ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงกระบวนการยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและถูกต้อง ทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ได้ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับทราบถึงนโยบายภาครัฐในการสนับสนุนและกำกับดูแลธุรกิจขายตรง และประสานการทำงานร่วมกัน รวมถึงเรื่องการผลักดันในการแก้กฎหมายขายตรงใหม่เพื่อแก้ไขปัญหา และการจ่ายผลตอบแทนที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น หากมีการประกอบธุรกิจที่ผิดแตกต่างไปจากที่ได้รับ การจดทะเบียน นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาต และหากมีการประกอบธุรกิจในลักษณะขายตรงแอบแฝง ผู้ประกอบการทำนั้น ๆ จะต้องถูกดำเนินคดีและยึดทรัพย์ตามกฎหมาย²⁷

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่ที่เป็นการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

จากในอดีตถึงปัจจุบันแม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการระดมเงินทุนจากประชาชนอยู่หลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการแลกเปลี่ยนเงิน พุทธศักราช 2485 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น แต่ในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่ซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจการเงินนอกระบบที่มีลักษณะเป็นการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนซึ่งนอกจากจะเป็นความผิดฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วยังเป็นการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการ กู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ด้วย

ลักษณะการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 กำหนดให้การประกาศหรือโฆษณาต่อประชาชนตั้งแต่สิบคนขึ้นไปในการกู้ยืมเงิน โดยสัญญาว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงิน

²⁷ บ้านเมือง, “สคบ. กำจัดจุดอ่อนแชร์ลูกโซ่ เล็งปฏิรูปกฎหมายขายตรง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.newsdatatoday.com>

ตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยบริษัทรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า บริษัทจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่น มาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ เป็นการกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน²⁸ มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 500,000 - 1,000,000 บาทและปรับอีกไม่เกินวันละ 10,000 บาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้มีการแก้ไขสองครั้ง ครั้งแรก พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “กู้ยืมเงิน” และ “ประโยชน์ตอบแทน” เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิธีการหรือการกระทำความผิด ครั้งที่สอง พ.ศ. 2545 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้การหลอกลวงให้ประชาชนนำเงินเข้าร่วมลงทุนในธุรกิจซื้อขายเงินตราต่างประเทศหรือเก็งกำไร เป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และกำหนดให้การโฆษณา ประกาศ หรือ การกระทำใด ๆ ให้ประชาชนนำเงินเข้ามาร่วมลงทุนในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการคำนวณผลประโยชน์ตอบแทน ความรับผิดชอบของพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลผู้กระทำความผิด กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเมื่อกระทำความผิดซ้ำ รวมทั้งให้มีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลเพื่อให้การปราบปรามผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้นำมาซึ่งการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่รัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล กฎหมายกำหนดให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ด้วย

ที่ผ่านมาการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดคดีแชร์ลูกโซ่ฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน มีคดีที่โด่งดังและอยู่ในความสนใจของประชาชน 2 คดี ได้แก่ คดีแชร์แม่หม้อย และคดีบริษัท บรีสเซอร์ เนื่องจาก

---

²⁸ มาตรา 4 ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงินในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการโฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

(1) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(2) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย

ทั้งสองคดีนี้มีผู้เสียหายที่ถูกหลอกลวงเป็นจำนวนมากประกอบกับมูลค่าความเสียหายจากการที่ประชาชนนำเงินไปร่วมลงทุนก็เป็นจำนวนมากเช่นกัน

คดีของนางชม้อย ทิพย์โส หรือรู้จักกันในชื่อของ “แชนร์แม่ชม้อย” เป็นกรณีที่นางชม้อยชักนำให้ผู้คนร่วมลงทุนกับบริษัท ปีโตเลียม แอนด์ มาร์ริน เซอร์วิส จำกัด ที่นางชม้อยจัดตั้งขึ้นบังหน้าเพื่อหลอกลวงว่าทำกิจการซื้อขายน้ำมันทั้งในและต่างประเทศ แต่แท้ที่จริงแล้วบริษัทไม่ได้ประกอบธุรกิจจริง โดยในการชักชวนคนมาร่วมลงทุนจะมีการทำสัญญากู้ยืมเงินว่าจะให้เงินตอบแทนในอัตราที่สูงเป็นรายเดือน กำหนดวิธีการรับกู้ยืมเงินเป็นคัรบรถบรรทุกน้ำมันคัรบรถละ 160,500 บาท ให้ผลตอบแทนเดือนละ 12,000 บาท หรือร้อยละ 6.5 ต่อเดือน หรือร้อยละ 78 ต่อปี และในเดือนธันวาคมของทุกปีจะหักเงินไว้ร้อยละ 4 ของผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยอ้างว่าเป็นค่าภาษีการค้าและหักค่าเด็กปั๊มไว้อีกเดือนละ 100 บาท ตามจำนวนเดือนที่นำเงินมาให้กู้ยืม ทุกครั้งที่มีเหยื่อหลงเชื่อนำเงินมาร่วมลงทุน นางชม้อยจะออกหลักฐานเป็นสัญญากู้ยืมเงินตามแบบที่มีขายอยู่ทั่วไปในท้องตลาด หรือบางรายจะออกหลักฐานให้เป็นเช็ค โดยผู้ให้กู้ยืมสามารถเรียกคืนเงินต้นเมื่อใดก็ได้ และจะกลับมาให้กู้ยืมอีกก็ได้ในเดือนไหนเดิม ธุรกิจแชนร์น้ำมันเติบโตอย่างรวดเร็ว เพราะระยะแรกทุกคนที่นำเงินมาร่วมลงทุน จะได้รับเงินตอบแทนตรงตามเวลาที่นัดหมายทุกเดือน รายได้ที่ต้องการถอนเงินก็สามารถทำได้ทุกราย ประกอบกับนางชม้อยทำงานอยู่ในองค์กรเชื้อเพลิง ซึ่งกำกับดูแลเรื่องน้ำมันของประเทศอยู่แล้ว จึงเป็นที่น่าเชื่อถือ จึงทำให้มีประชาชนนับหมื่นคนนำเงินมาร่วมลงทุน จนมียอดเงินหมุนเวียนในบัญชีนับหมื่นล้านบาทในเวลาอันรวดเร็ว คดีของนางชม้อยใช้เวลาสืบพยานในชั้นศาลนานกว่า 4 ปี โดยศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2532 ให้นางชม้อยและพวกมีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ให้จำคุกเป็นเวลา 117,595 ปี ฐานฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 อีก 36,410 ปี รวมจำคุก 154,005 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (2) กำหนดให้ลงโทษรวมกันทุกกระทงแล้วไม่เกิน 20 ปี ศาลจึงพิพากษาให้จำคุกนางชม้อยและพวกเป็นเวลา 20 ปี และให้คืนเงินที่ฉ้อโกงประชาชนไปรวม 510,584,645 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ทรัพย์สินของนางชม้อยและพวกที่ถูกยึด ถูกลำไปเฉลี่ยคืนให้ผู้เสียหาย ขณะที่ตัวนางชม้อยถูกจำคุกจริงเพียง 7 ปี 11 เดือน 5 วัน เพราะได้รับการลดโทษ 2 ครั้ง และพ้นโทษไปเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2536²⁹

อีกคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน คือ คดีของบริษัทบลิสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด ที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2534 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2537 บริษัท บลิสเซอร์ได้ประกอบธุรกิจจัดสรรที่พักผ่อน หรือโทม์ แชนร์ โฆษณาชักชวนประชาชนให้สมัครสมาชิกใช้บริการที่พักฟรีตามสถานที่พักตากอากาศ หรือโรงแรมที่บริษัทฯ จำเลยจัดไว้ เป็นเวลา 4 วัน 4 คืนต่อปี หรือ ฟรีโพร นาน 20 ปี มีรูปแบบการสมัครสมาชิกเป็นรูปแบบบัตรทองและบัตรเงิน โดยบัตรเงินจ่ายค่าสมาชิกปีละ 30,000 บาท พร้อมค่าบำรุงปีละ 2,500 บาท และบัตรทองจ่ายค่าสมาชิก 60,000 บาท พร้อมค่าบำรุงปีละ 4,500 บาท หากสมาชิกรายใดจะสมัครเป็นฝ่ายชายด้วยจะต้องเสียค่าสมัครเพิ่ม 1,500 บาทต่อปี และหากหาสมาชิกได้จะได้ค่านายหน้า

²⁹ คมชัดลึก, “พลิกแพ้มคดีดัง : แม่ชม้อย ตำนานแชนร์ 4 พันล้าน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.komchadluek.net/พลิกแพ้มคดีดัง : แม่ชม้อยตำนานแชนร์ 4 พันล้าน>.

เพิ่มรายละเอียด 5,000 บาท มีผู้เสียหายหลงเชื่อสมัครเป็นสมาชิกจำนวน 24,189 ราย มูลค่าความเสียหาย 826,266,000 บาท ซึ่งกระทรวงการคลังตรวจพบว่า บริษัทบลิสเซอร์ ไม่อาจดำเนินการซื้อขายสินค้าตามที่ประกาศได้ เพราะไม่มีสินค้าให้ไปขายจริง และค่าตอบแทนที่ให้ในวิธีฟรีโพร คิดแล้วสูงกว่าดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนด ไม่มีการประกอบกิจการจริง อันเป็นการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน คดีนี้ศาลอุทธรณ์อ่านคำพิพากษาเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2556 พิพากษายืนในความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 ประกอบ มาตรา 83 และความผิดตามพระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4 5 12 และ 15 ศาลพิพากษาจำคุกเป็นเวลา 120,945 ปี ซึ่งเหตุผลในคำพิพากษาในคดีนี้น่าสนใจตรงที่ว่า “ความผิดในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายพระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 แม้จะไม่มีกระบวนเรื่องธุรกิจใหม่ แชรร์ริง ก็ตาม แต่การหลอกลวงประชาชนด้วยความไม่สุจริต ด้วยวิธีดังกล่าวจึงเป็นการฉ้อโกง ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยที่ 2 4 5 ร่วมกันประกอบกิจการอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนหลอกให้สมัครสมาชิก โดยหวังจะให้สมาชิกเป็นฝ่ายขาย โดยให้ค่าตอบแทนแก่พนักงานขายเกินกว่าบริษัทจะจ่ายให้แก่สมาชิกได้ กระทั่งรัฐต้องเข้าไปแทรกแซงให้ปิดบริษัทก่อนจะทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและประชาชนมากกว่านี้”

นอกจากคดีกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่มีการดำเนินคดีไปแล้ว ทำให้เห็นว่าในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่นั้น การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องก็มีส่วนสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการเพื่อป้องกันและปราบปรามธุรกิจการเงินนอกระบบมีอยู่หลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น

(1) กลุ่มป้องปรามการเงินนอกระบบ ซึ่งมีคณะกรรมการป้องปรามธุรกิจการเงินนอกระบบ กระทรวงการคลัง ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจการเงินที่มีลักษณะหลอกลวงหรือฉ้อโกงโดยการระดมเงินจากประชาชนตามพระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 อาทิ การหลอกลวงให้ลงทุนในลักษณะแชร์ลูกโซ่ การแก๊งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

(2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งรวมถึงคดีความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจซื้อขายหลักทรัพย์ คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน สำหรับกรณีที่มีมูลหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป หรือจำนวนเงินที่กั๊ยืมรวมกันตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป หรือคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีมูลหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีราคาหรือมูลค่าเป็นเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป

(3) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ สืบสวนและสอบสวนคดีความผิดฉ้อโกงและฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 และมาตรา 343 และความผิดฐานกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามพระราชกำหนดการกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 กรณีที่ไม่ถึงเกณฑ์การตั้งเป็นคดีพิเศษ เนื่องจากมีผู้เสียหายไม่ถึง 50 ราย หรือมีจำนวน

เงินที่กู้ยืมรวมกันไม่เกิน 20 ล้านบาท และความผิดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าโดยไม่ได้รับอนุญาต³⁰

(4) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ดูแลรับผิดชอบตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ในส่วนของสินค้าและบริการตามลักษณะงาน 3 ส่วน คือ คุ้มครองเกี่ยวกับการบริโภคตามกรอบหน้างานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับฉลาก สัญญา โฆษณา และการขายตรงและตลาดแบบตรง คุ้มครองผู้บริโภคดูแลสินค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม และคุ้มครองผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับอาหารและยา³¹

นอกจากนี้ยังรวมถึงการทำหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ในกรณีที่เป็นขายตรงแบบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ โดยทำหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบและควบคุมธุรกิจขายตรง ซึ่งถ้าพบว่ามี การประกอบธุรกิจที่ผิดแตกต่างไปจากที่ได้รับการจดทะเบียน นายทะเบียนมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาต และหากมีการประกอบธุรกิจในลักษณะขายตรงแบบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ ผู้ประกอบการจะต้องถูกดำเนินคดีและยึดทรัพย์ตามกฎหมาย

ความผิดของแชร์ลูกโซ่เป็น 1 ใน 25 คดีอาญาฟอกเงิน ที่รัฐเร่งกวาดล้างบริษัทที่มีลักษณะการดำเนินธุรกิจที่เข้าข่ายความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนที่มีอยู่มากมายหลายร้อยแห่ง แต่ที่จับได้นั้นมีบริษัทใหญ่ไม่กี่แห่ง ส่วนหนึ่งเพราะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจที่ซับซ้อนขึ้น บริษัทเหล่านี้มักเปลี่ยนแปลงรูปแบบ นำสินค้าใหม่เข้ามาเรื่อยๆ และใช้วิธีการนำเงินมาหลอกล่อในแบบต่างๆ ทำให้ป้องกันยากยิ่งขึ้น แม้จะมีวิธีการในการปราบปรามเข้มงวดอย่างไรเจ้าหน้าที่ก็ยังทำงานยากลำบาก เนื่องจากการดำเนินการคดีประเภทนี้มีผู้เสียหายจำนวนมาก การมาแจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดี การสืบสวน สอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานกว่าคดีจะถึงที่สุด รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มีหลายหน่วยงาน เช่น กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) คณะกรรมการป้องปรามธุรกิจเงินนอกระบบ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็อาจทำให้เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนในการทำงานได้เช่นกัน³²

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

“แชร์ลูกโซ่” นับเป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจการเงินนอกระบบที่มักมีข่าวนำเสนอถึงการที่ประชาชนถูกหลอกลวงให้เข้าร่วมในธุรกิจแชร์ลูกโซ่อยู่เสมอมา สภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้แชร์ลูกโซ่อยู่คู่กับสังคมไทยและพลิกฟื้นกลับมาได้ตลอดเวลา เพราะในช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดีประชาชนมักหาวิธีในการเพิ่มรายได้เพื่อให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น กลุ่มบุคคลที่แสวงหาประโยชน์จึงอาศัยช่องทางนี้ในการหลอกลวง

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, “หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง,” สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.start-toinvest.com/webedu/content.html?menu_id=293

³¹ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค, “อำนาจหน้าที่,” สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2558, จาก <http://consumer.hightechcrime.org/respon>

³² อ้างแล้ว, เชิงอรรถที่ 15.

ประชาชนให้เข้าร่วมธุรกิจแบบแชร์ลูกโซ่ การพัฒนารูปแบบและวิธีการในการสร้างความน่าเชื่อถือเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อและนำเงินมาร่วมทำธุรกิจ ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่ได้ยึดโยงกับการทำธุรกิจใด ๆ เป็นเพียงการร่วมระดมทุนเพื่อนำเงินมาจ่ายหมุนเวียนให้กับสมาชิกที่เข้ามาสู่กระบวนการตรงนี้ หรือที่เรียกลักษณะการกระทำนี้ว่าธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ปัจจุบันแชร์ลูกโซ่พุ่งเป้าไปที่กลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป โดยดำเนินการในหลายลักษณะ ทั้งการดำเนินธุรกิจแบบขายตรงบังหน้าหรือเป็นการหลอกลวงให้ร่วมลงทุนอย่างชัดเจนในระบบเพิ่มสมาชิกเพื่อขยายเครือข่าย ประกอบกับเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนมากขึ้น การอาศัยช่องทางนี้ในการหลอกลวงประชาชน ยิ่งทำธุรกิจแชร์ลูกโซ่มีการขยายตัวออกไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นจึงพบได้ว่า แม้สังคมไทยจะรู้จักแชร์ลูกโซ่เป็นอย่างดี ช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีมากขึ้น และประชาชนมีความรู้ในการที่จะระมัดระวังตัวไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของขบวนการแชร์ลูกโซ่เหล่านี้ก็ตาม แต่ปัญหาในการป้องกันและปราบปรามแชร์ลูกโซ่ก็ยังยากลำบากอยู่เช่นเดิม เพราะอาศัยเพียงแค่การรอให้กระแสวิกขมในการตื่นตัวต่อภัยในธุรกิจประเภทนี้เสียบลงสักระยะเวลาหนึ่ง ขบวนการในการหลอกลวงประชาชนด้วยธุรกิจแชร์ลูกโซ่ก็กลับมาสร้างความเสียหายให้กับประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อได้อีกเรื่อย ๆ ปัจจัยสำคัญที่สุดอันหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ลดน้อยลงและหมดไป คือ ประชาชนจะต้องไม่ยอมมีอยากได้เกินพอดีจนถึงกลับกลายเป็นความโกลา เพราะตราบไต่ที่แชร์ลูกโซ่ยังใช้วิธีการในการเสนอจ่ายผลตอบแทนที่สูงและรวดเร็วมาเป็นเครื่องดึงดูดความสนใจของประชาชนให้เข้าร่วมลงทุนโดยไม่มีดำเนินการที่สมเหตุสมผล ยิ่งทำให้ประชาชนต้องมีความระมัดระวังมากขึ้นในการตัดสินใจเข้าร่วมธุรกิจ

การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการเงินนอกระบบในรูปแบบของแชร์ลูกโซ่นั้น หน่วยงานภาครัฐได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ทั้งการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค การจดทะเบียนและการตรวจสอบบริษัทขายตรงมิให้มีการแอบแฝงแบบแชร์ลูกโซ่ การดำเนินคดีกรณีที่เป็นกระทำความผิดฐานกั๊ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นทั้งการดำเนินการเพื่อป้องกันและการดำเนินการเพื่อปราบปราม เพราะปัญหาจากธุรกิจแชร์ลูกโซ่มีผู้เสียหายจำนวนมาก มูลค่าความเสียหายส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้ในระดับหนึ่ง และในปัจจุบันมีบริษัทจากต่างประเทศเข้ามาใช้ช่องทางการดำเนินธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ทำให้มีลักษณะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจข้ามชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ประกอบกับมีการใช้วิธีการหลอกลวงที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ใช้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ยิ่งทำให้เห็นช่องว่างของความพยายามในการแก้ปัญหาธุรกิจแชร์ลูกโซ่ จึงทำให้เห็นว่า เหตุใดการกระทำผิดของกลุ่มคนในลักษณะนี้จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอมา ทั้งที่เมื่อกระแสสังคมเปลี่ยนไป กลับกลายเป็นขบวนการหลอกลวงหรือรูปแบบของแชร์ลูกโซ่ปรับเปลี่ยนตาม

การที่ประชาชนจำนวนมากถูกหลอกลวงให้เข้าร่วมในธุรกิจแชร์ลูกโซ่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้อาจเป็นเพราะความสับสนระหว่างธุรกิจขายตรงกับแชร์ลูกโซ่ด้วยส่วนหนึ่ง คนส่วนใหญ่มักแยกไม่ออกระหว่างธุรกิจขายตรงกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ด้วยเพราะความที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องของการจ่ายผลตอบแทน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีความแตกต่างให้สังเกตระหว่างธุรกิจขายตรงกับธุรกิจแชร์ลูกโซ่ คือ วัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ กล่าวคือ ธุรกิจขายตรงจะมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน มีใช้เพียงแค่การดำเนินการกิจการด้วยการนำระบบเครือข่ายเข้ามาใช้เพื่อการระดมทุนโดยที่ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการขายสินค้า ทั้งนี้

ประชาชนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ตกเป็นเหยื่อของแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยการสอบถามข้อมูลไปยังสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เพื่อตรวจสอบว่าบริษัทที่จะเข้าร่วมดำเนินธุรกิจด้วยมีแผนธุรกิจที่เข้าข่ายแชร์ลูกโซ่หรือไม่ เพราะหากเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจขายตรงที่ไม่ใช่บริษัททำธุรกิจแบบแชร์ลูกโซ่ ข้อมูลของสินค้าต้องมีความชัดเจน แผนทางธุรกิจต้องไม่เน้นการจัดหาสมาชิกมาเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นหน้าที่ของผู้บริโภคที่ประสงค์จะลงทุนจะต้องใช้วิจารณญาณและตรวจสอบข้อมูลก่อนเข้าร่วมดำเนินธุรกิจ

วิธีการในแก้ปัญหาธุรกิจแชร์ลูกโซ่นอกจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดแล้ว บทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่บังคับใช้กับกรณีนี้ของพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ควรจะครอบคลุมลักษณะการกระทำความผิดในทุกรูปแบบที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนและบังคับได้ไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้มากขึ้น ซึ่งถ้าจำเป็นต้องพิจารณาเพื่อแก้ไขกฎหมายก็ควรต้องกระทำ เพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากนั้น วิธีการในการป้องกันและปราบปรามธุรกิจแชร์ลูกโซ่ ควรเริ่มต้นด้วยการสร้างความตระหนักรู้ มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อช่วยกันสอดส่องและแจ้งเบาะแสของกลุ่มมิจฉาชีพให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นวิธีการหนึ่งในการระงับยับยั้งธุรกิจประเภทนี้ไม่ให้ขยายตัวแล้วก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง แต่ท้ายที่สุดแล้วการไม่มีความโลภหลงไหลไปกับข้อเสนอทางธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนที่มากและรวดเร็ว ไม่มีความชัดเจน ไม่มั่นคง และไม่ยึดโยงกับการดำเนินธุรกิจเลย จะเป็นวิธีการในการแก้ปัญหาธุรกิจแชร์ลูกโซ่ให้ลดน้อยลงและหมดสิ้นไปได้อย่างดีที่สุด

จัดทำโดย

นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2071, 0 2244 2065

โทรสาร 0 2244 2058

บรรณานุกรม

- กระทรวงการคลัง. (ม.ป.ป.). **เงินนอกระบบ**. สืบค้นวันที่ 23 เมษายน 2558 จาก <http://123.242.175.89/office/Consumerprotection/%A4%D9%E8%C1%D7%CD%A2%D2%=C2%B5%C3%A7%E1%C5%D0%B5%C5%D2%B4%E1%BA%BA%B5%C3%A7/5.%A1%D2%C3%E0%A7%D4%B9%B9%CD%A1%C3%D0%BA%BA.pdf>
- กระทรวงการคลัง. (ม.ป.ป.). **คู่มือวิทยากร**. สืบค้นวันที่ 25 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.1359.in.th/document/คู่มือวิทยากร.pdf>
- คลังหนังสือไอเอส-สคบ. ลุยยูฟอนด์**. (15 ธันวาคม 2557). สืบค้นวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.dailynews.co.th/economic/287120>
- เจริญศรี สธนนิศกุล. (2547). **การดำเนินการของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังในการป้องกันและปราบปรามการระดมเงินนอกระบบ : ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัท บลิสเซอร์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- พลิกแพ้มคดีดัง : แม่ขม้อย ตำนานแฮร์ 4 พันล้านคมชัดลึก**. (14 มีนาคม 2552). สืบค้นวันที่ 3 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.komchadluek.net/พลิกแพ้มคดีดัง : แม่ขม้อยตำนานแฮร์ 4 พันล้าน>.
- ทิวารณ ดำรงยุทธ์. (พฤษภาคม 2553). **ถึงเวลา...ปิดฝุ่นทาร์ม แฮร์ริง**. MOF e Magazine. 5(59), 47-50. http://www.mof.go.th/home/e-mag/pdf/emag_c5_53/e_Mag_May53.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน. (ม.ป.ป.). **การเงินนอกระบบ**. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2558 จาก <http://www.1213.or.th/th/finfrauds/LoanShark/Pages/LoanShark.aspx#>
- บรรยง พงษ์พานิช เหลียวหลังเพื่อแลหน้า 60 ปี บริบทความเปลี่ยนแปลงของประเทศ-ของโลก (ตอนที่ 3)**. (29 กันยายน 2557). สืบค้นวันที่ 28 เมษายน 2558 จาก <http://thaipublica.org/events/3rd-anniversary-thaipublica-forum-3/>
- 7 รูปแบบแชร์ลูกโซ่ใช้ล่าเหยื่อคนอยากรวย**. (21 พฤศจิกายน 2557). สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2558 จาก <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9570000134413>
- “พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554” (10 พฤษภาคม 2554). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 128 ตอนที่ 33 ก, หน้า 19.
- “พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527” (12 พฤศจิกายน 2527). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 101 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ, หน้า 1.
- “พระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. 2542” (15 ตุลาคม 2542). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 116 ตอนที่ 98 ก, หน้า 4.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 พ.ศ. 2534” (24 กรกฎาคม 2534). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 108 ตอนที่ 129 ฉบับพิเศษ, หน้า 11.
- “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545” (16 ธันวาคม 2545). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 119 ตอนที่ 122 ก, หน้า 1.

“พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545” (30 เมษายน 2545). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 119 ตอน 40 ก, หน้า 1.

ศูนย์วิจัยกิจการไทย. (2550). **ธุรกิจแชร์ลูกโซ่ : มหันตภัยเศรษฐกิจไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2558 จาก <http://pcoc.moc.go.th/pcocsys/uploadfile/54/doc/%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B9%81%E0%B8%8A%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%A5%E0%B8%B9%E0%B8%81%E0%B9%82%E0%B8%8B%E0%B9%88.doc>

สำนักงานคณะกรรมการหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2556). **ความรู้เกี่ยวกับทรัสต์**. สืบค้นวันที่ 29 เมษายน 2558 จาก http://www.set.or.th/th/products/listing/files/Know_trusts.pdf _____ . (ม.ป.ป.). **หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**. สืบค้นวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 จาก http://www.start-toinvest.com/webedu/content.html?menu_id=293

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2554). **ข้อมูลการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 23**. สืบค้นวันที่ 6 พฤษภาคม 2558 จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_hr/hr23/050454.pdf

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (ม.ป.ป.). **เงินนอกระบบคืออะไร**. สืบค้นวันที่ 22 เมษายน 2558 จาก <http://www.1359.in.th/1359/protectMe.php>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2498). **มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2498 เรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นแชร์**. สืบค้นวันที่ 30 เมษายน 2558 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=90476&key_word=แชร์&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

_____ . (2546). **มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 2 กันยายน 2546 เรื่อง การยกเลิกมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง ห้ามข้าราชการและพนักงานขององค์การรัฐบาลเล่นการลงแชร์**. สืบค้นวันที่ 30 เมษายน 2558 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99194167&key_word=&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=12913&doc_id2=2546&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

_____ . (2558). **ร่างพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....** สืบค้นวันที่ 25 พฤษภาคม 2558 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99227300&key_word=ขายตรง&owner_dep=&meet_date_dd=&meet_date_mm=&meet_date_yyyy=&doc_id1=&doc_id2=&meet_date_dd2=&meet_date_mm2=&meet_date_yyyy2=

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2558). **สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 26 พฤษภาคม 2558**. สืบค้นวันที่ 27 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.thaigov.go.th>

ศคบ. กำจัดจุดอ่อนแชร์ลูกโซ่ เล็งปฏิรูปกฎหมายขายตรง. (24 ธันวาคม 2557). สืบค้นวันที่ 26 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.newsdatatoday.com>

สมาคมการขายตรงไทย. (ม.ป.ป.). กลโกงแชร์ลูกโซ่. สืบค้นวันที่ 12 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.tdsa.org/content/69/1/>

สุรศักดิ์ สุพรรณพงศ์. (16 เมษายน 2556). แชร์ลูกโซ่ : การหลอกลวงที่ไม่มีวันจบสิ้น. สืบค้นวันที่ 20 เมษายน 2558 จาก <http://www.naewna.com/business/48535>